

AKEBAKKESKOGEN BORETTSLAG

TRÆR, TILSTANDSVURDERING OG VIDEREUTVIKLING

15.11.2019

bar bakke

INNHALDSFORTEGNELSE

INNLEDNING	3
Forord	3
Konklusjon	3
Landskapets karakter	3
 REGISTRERING OG TILSTANDSVURDERING	 4
Registrering av trær og tregrupper	4
Kriterier for vurdering av hvilke trær som kan felles	5
Plan for registrering av trær	8
 ANBEFALING	 10
Trær som skal tas vare på	10
Metoder for skjøtsel av trær som skal bevares	10
Felling av trær	11
Videreutvikling - Plan for nyplanting av trær	11
Kategori A Boliggater og forhager	12
Kategori B Fellesområder og lekeplasser	12
Kategori C Skogsholt med karaktervegetasjon	13
Nypanting av trær og utvikling av vegetasjon (plankart)	14

FORORD

Akebakkeskogen borettslag tok kontakt våren 2019 med ønske om råd for vurdering av trær på eiendommen. Styret ønsket hjelp til å sette konkrete retningslinjer for hvilke trær som bør felles og hvilke som bør bevares.

Rapporten består av to deler. Den første delen er en registrering og tilstandsvurdering av trærne, og den andre delen er et forslag til hvordan borettslaget kan utvikle trevegetasjonen i de ulike delområdene på eiendommen i fremtiden. Både registrering og utviklingsmuligheter er kartfestet i planer i rapporten.

bar bakke landskapsarkitekter as har utført registrering, tilstandsvurdering og anbefalinger i denne rapporten. Foto er tatt av Even Reinsfelt Krogh, Andrea Haave Jenssen og Rannveig Hetland.

ANBEFALING - Utføring og oppfølging av planen

Karaktergivende vegetasjon skal beholdes.

Vegetasjon som ikke fyller sin funksjon bør fjernes.

Forskrift om invadrende arter - alle nyplantinger bør sjekkes om de er lovlig å plante

Rødlista - ved felling av trær sjekk om det er fredet

Vi anbefaler at det utarbeides en skjøtselsplan for vegetasjonen som tilhører borettslaget. Tilstandsvurdering av store trær bør gjennomføres med jevne mellomrom for å avdekke skader, sykdom eller hvorvidt de har nådd sin alder.

KONKLUSJON

Denne rapporten gir retningslinjer for bevaring og felling av trær på eiendommen tilhørende Akebakken borettslag. Konklusjonen er gitt ut fra en helhetsvurdering av hvert individ eller gruppe, sett i sammenheng med tilstandsvurderingen. Vurderingene er gjort ut fra et landskapsfaglig perspektiv, der hensynet til både det overordnede landskapsbildet og de mindre landskapsrommene er ivaretatt.

Tilstandsvurderingen konkluderer med at skogsholt og store solitærtrær i ytterkant av eiendommen og i sentrale store fellesområder, er i god vekst og av høy kvalitet. Bjørk og furu er områdets karaktertrær og det er disse artene som skaper stedets identitet, både sett utenfra og internt på tomten. De fleste av trærne har ingen tegn til sykdommer eller skader på stamme eller krone.

Den landskapsfaglige vurderingen anbefaler at alle trær som er sterkt beskåret og ikke lenger har sin naturlige kroneform intakt, fjernes i sin helhet.

Plan for nyplanting kommer med konkrete forslag til hvilke trær og prydbusker som bør benyttes hvor på eiendommen. Områdene er delt inn i kategorier etter hvilke kvaliteter de har og hvilken status de har internt på eiendommen. Trær som er karaktergivende bør videreføres i eiendommens ytterkant og sentrale områder. For områder som har vegetasjon tett på forhager med bruksrett, anbefales det å ikke velge store trær, men heller benytte prydbusker eller mindre flerstammede trær med høyde inntil 4 meter. Erfaringer fra området viser at store trær i forhagene vil gi dyp skygge som også kan være til hinder for utsyn eller utsikt. I områder som defineres som strøkslekeplasser kan det plantes mellomstore trær med stor pryddverdi.

Det anbefales å lage en skjøtselsplan for eiendommen. Planen sier noe om hvordan de ulike områdene skal skjøttes for å oppnå best mulig kvalitet i uterommene. Det er viktig at de som er ansvarlig for skjøtselen av eiendommen gjør tilstandsvurderinger med jevne mellomrom (hvert 5. år) for de store trærne, for å følge med på om det oppstår råte, skader eller sykdommer som kan skade treet.

LANDSKAPETS KARAKTER

Eiendommen ligger innenfor naturtypen kalkrik skog og grenser til Nordmarka. Områdets karaktergivende trekk er skogsholt med store bjørk- og furutrær. Skogsholtene har oppslag av løvtrevegetasjon som hassel, eik, osp, rogn og selje. Undervegetasjonen blir holdt nede ved jevnlig skjøtsel. Randsonene mot omgivelsene og de interne skogsholtene gjør at boligområdet ligger godt forankret i det store landskapsrommet.

For å ivareta det overordnede landskapstrekket er det viktig at skogsholtene tas vare på. Anbefalinger i rapporten viser at plan for utvikling av eiendommen fremhever dette karaktertrekket som et overordnet grep.

Internt i boligområdet finnes også andre karaktertrekk som bør utvikles på en god måte. Her finner vi parkopparbeidede arealer og uteområder med privat bruksrett. For slike områder bør vegetasjonen ha en karakter som fremelsker pryddverdi og mangfold.

REGISTRERING OG TILSTANDSVURDERING

REGISTERING AV TRÆR OG TREGRUPPER

Hvert enkelt tre eller gruppe, er registrert ut fra samme sett med vurderingskriterier. Det registreres hvilken art treet/tregruppen er, samt utvalgte mål som totalhøyde, stammehøyde og stammeomkrets. Stammeomkretsen er målt en meter over bakken der treet står. Siden eiendommen ikke ligger innenfor “Småhusplanen for Oslo”, er det fullt mulig å felle trær som har over 90cm stammeomkrets 1 meter over bakken.

Der det står trær i gruppe på to eller flere sammen, er ikke hvert enkelt tre vurdert. Selv om treklyngen består av flere ulike arter, er vurderingen gjort ut fra et helhetsinntrykk for tregruppen.

Trærne/tregruppene har fått hvert sitt nummer og er avmerket på registreringskartet. Alle registreringsskjemaene er samlet i et vedlegg til rapporten.

Tabellen på neste side viser hvilke trær som bør felles på eiendommen.

Skogsholt med trær av ulike arter gir et boligområde mange kvaliteter. Skogsholtet regnes som et karaktergivende trekk for området.

Bildet viser et eksempel på et tre som har blitt utsatt for kraftig beskjæring over tid. Treet har lav verdi og er svært skjøtselskrevende.

VURDERING				
	Dårlig tilstand = 1 poeng	Middels god tilstand = 2 poeng	God tilstand = 3 poeng	Kommentar
Skader på stamme			3	
Skader på krone			3	
Bladfarge		2		Krøller blader
Form			3	
Tilvekst	1			5cm
Poengsum helhet	12			Poengskala: 15-12: Meget god tilstand. 12-10: God tilstand. 10-8: Mindre god, tiltak nødvendig for å bedre forholdene. 8-5: Dårlig tilstand. Treet er sykt/doende.

Eksempel på skjema for tilstandsvurdering av trær. Poengskalaen vises nederst til høyre i utklippet.

KRITERIER FOR VURDERING AV HVILKE TRÆR SOM KAN FELLES

Tilstandsvurderingen er utført på bakgrunn av befaring av hvert enkelt tre eller grupper med trær, og alle trærne/gruppene har blitt vurdert ut fra et sett med kriterier. Kriteriene angir om treet eller gruppen av trær har god trehelse. Er treet friskt, i god eller dårlig vekst eller kan det utgjøre en fare for omgivelsene på grunn av en tidligere skade?

Vurderingen angir ikke om treet er pent eller stygt, men forteller om treet er utviklet til sin naturlige form, eller har potensiale til å fylle de spesifikke kriteriene for sin art. Vurderingen angir også om valg av treslag egner seg for stedet. Derfor kan et trær som har fått status “god tilstand” i registreringsskjemaet, bli anbefalt å felles fordi treet ikke er egnet på stedet.

Tilvekst er en av flere kriterier vi bruker for å vurdere tilstanden til trær. Eldre trær som har nådd sin maksimale høyde, vil ha liten tilvekst, men kan fortsatt være et friskt tre. Yngre trær med liten tilvekst er et uttrykk for at treet ikke er friskt og kan vurderes fjernet/erstattet. Vanlig tilvekst for yngre trær er ca. 50-70cm.

Et tre eller en tregruppe som er typisk for vegetasjonen i området bør tas vare på. Skogsholt med stort innslag av bjørk er karaktergivende for området. Bjørk er et tre som lever i omlag 100 år. De fleste bjørketrærne som er registrert er friske og i god vekst. Det anbefales at bjørketrærne ikke felles. Trærne forventes å kunne leve i 50 år til og er et viktig element i landskapet. Den samme vurderingen gjelder for furutrærne på eiendommen.

“Norsk rødliste for arter” er et dokument som publiseres av Artsdatabanken. Dokumentet angir hvilke planter som er fredet i Norge. Dersom en plante eller et tre er oppgitt i Rødlisten er det ikke lov til å fjerne det. Listen oppdateres med jevne mellomrom.

Rødt felt

Nr.	Totalvurdering	Tre felles	Tre tas vare på	Trenger skjøtsel	Merknad
1	12				
2	13				
3	12				
4	9				Vissen i toppen, glissen
5	12				
6	6				
7	11				
8	14				
9	13				
10	8				
11	10				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
12	12				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
13	9				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
14	8				
15	7				
16	9				Feil art for stedet, skjøtselskrevende, skader på krone, stamme & dårlig form
17	12				
18	11				Feil art for stedet, skjøtselskrevende, skader på krone og dårlig form
19	10				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
20	10				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
21	12				
22	15				
23	10				
24	15				
25	15				
26	15				
27	15				
28	9				
29	12				
30	15				
31	12				Tiltak nødvendig for å kvitte seg med bladlus
32	9				
33	15				

Hvitt felt

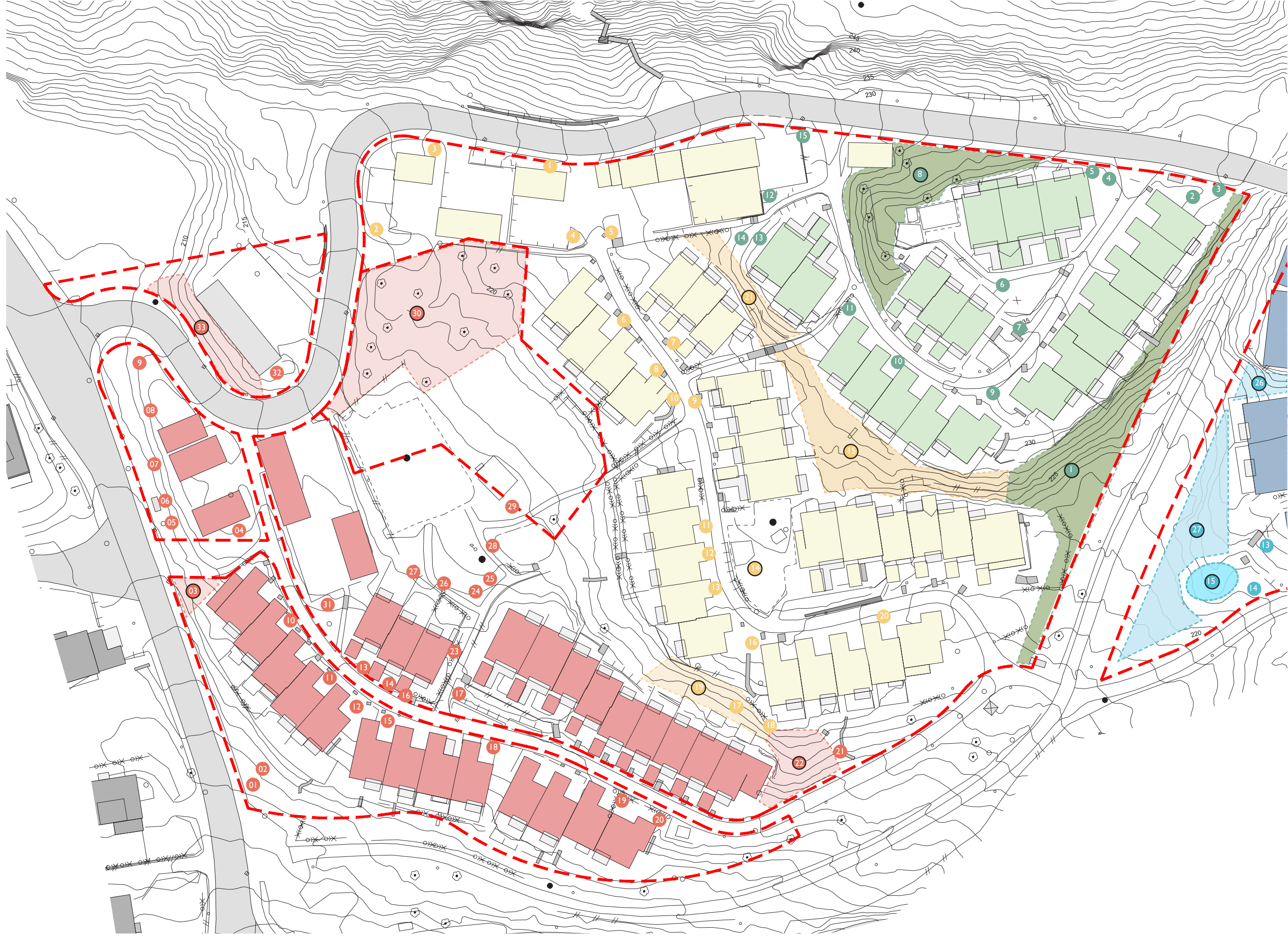
Nr.	Totalvurdering	Tre felles	Tre tas vare på	Trenger skjøtsel	Merknad
1	8				
2	13				
3	13				
4	12				
5	13				
6	11				Feil art for stedet, skjøtselskrevende, kraftig beskåret
7	9				Feil art for stedet, skjøtselskrevende, meldugg
8	10				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
9	11				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
10	11				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
11	13				
12	13				
13	14				
14	12				
15	11				Skjøttes for å forenkle skjøtsel ved å la utvalgte karakterplanter vokse seg store
16	14				Feil art for stedet, skjøtselskrevende, skjemmende beskjæring
17	13				
18	14				
19	13				
20	9				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
21	10				

Grønt felt

Nr.	Totalvurdering	Tre felles	Tre tas vare på	Trenger skjøtsel	Merknad
1	10				
2	15				
3	11				
4	15				
5	12				
6	14				Tiltak anbefalt i form av beskjæring av greinstubber
7	13				
8	12				
9	9				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
10	7				
11	13				
12	15				
13	14				
14	13				
15	13				

Blått felt

Nr.	Totalvurdering	Tre felles	Tre tas vare på	Trenger skjøtsel	Merknad
1	11				
2	11				
3	12				
4	11				
5	11				
6	11				Passende art for stedet, 3/4 sturer og kan felles dersom tilstanden vedvarer
7	11				
8	12				
9	10				
10	13				
11	12				
12	10				
13	9				
14	8				
15	14				
16	9				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
17	9				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
18	9				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
19	11				Feil art for stedet, skjøtselskrevende
20	9				Feil art for stedet, skjøtselskrevende, hardt beskåret & skjev
21	12				
22	15				
23	5				Enkelte karakterplanter bør få vokse seg store for å senke skjøtselsbehovet
24	15				
25	14				
26	12				
27	9				Enkelte karakterplanter bør få vokse seg store for å senke skjøtselsbehovet

TEGNFORKLARING

- Grupper/vegetasjonsfelt
- Solitær-trær
- Trær i rødt felt
- Trær i hvitt felt
- Trær i grønt felt
- Trær i blått felt
- Vegetasjonsgrupper/områder i rødt felt
- Vegetasjonsgrupper/områder i gult felt
- Vegetasjonsgrupper/områder i grønt felt
- Vegetasjonsgrupper/områder i blått felt

AKEBAKKESKOGEN BORETTSLAG

EKSISTERENDE TRÆR, TILSTANDSVURDERING

ANBEFALINGER

TRÆR SOM SKAL TAS VARE PÅ

Alle store og velutviklede trær tilfører kvaliteter til området og bør tas godt vare på. Vi anbefaler at bevaring av eksisterende trær styres etter disse prioriteringene:

- **Karaktertrær for området: bjørk og furu - skal ikke felles**
- **Solitærtrær eller trær i gruppe med innenfor kategori C (se definisjon side 13) skal skjøttes slik at områdene holdes åpne for lek og ferdsel**
- **Alle store og mellomstore trær som er svekket pga. kraftig beskjæring skal felles**

Mindre flerstammede eller oppstammede trær i boliggate er ikke tatt med i tilstandsvurderingen. Vegetasjon med naturlig form inntil 4 meters høyde skal ikke felles med mindre det er påvist sykdom eller er gått ut.

Vegetasjon innenfor områder med privat bruksrett er ikke vurdert. Noen av de registrerte trærne står tett inntil eiendomsgrensa. Det må sjekkes nærmere med en grenseoppgang eller oppmåling før det gjøres tiltak på disse trærne. Eksempel på trær dette gjelder er nummer 25 i blått felt.

Bildet viser typisk vegetasjonssammensetning for området. Karaktertrær er bjørk og furu.

METODER FOR SKJØTSEL AV TRÆR SOM SKAL BEVARES

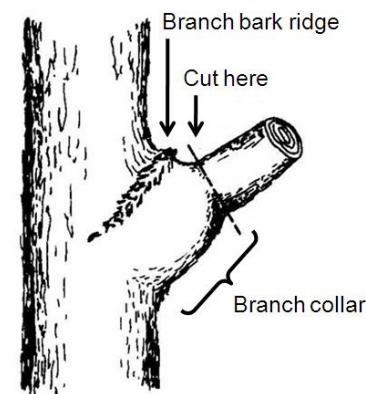
Gradvis rydding

Skygge fra krattskog og andre individer gjør at trærne må strekke seg stadig høyere for å få tak i nok lys til at bladene kan drive fotosyntese. De utvikler svake stammer og lite lauv i de laveste delene av krona. Trær i lukkede skogsbestander tåler derfor dårlig å plutselig bli fristilt. Ved ryddeprosjekter hvor gamle trær skal tas vare på i gjengroende krattskog, er det derfor viktig å gå gradvis fram. Dette er en av grunnene til at ryddingen bør fordeles over flere (minst seks-syv) år.

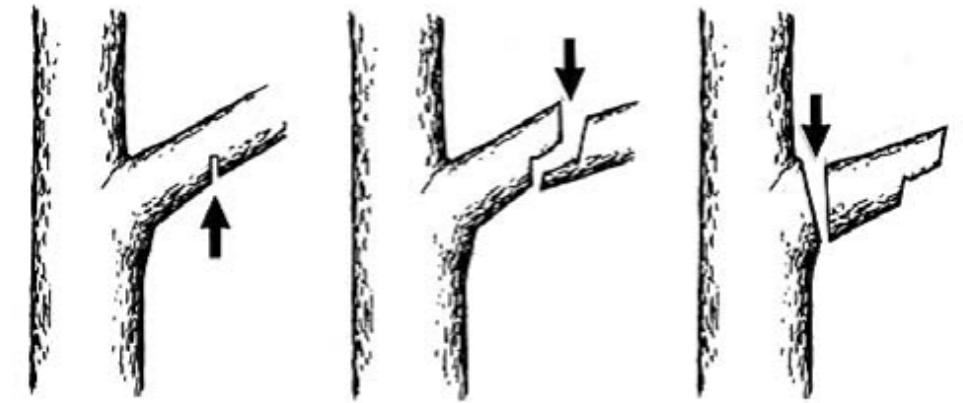
Oppstamming/stammekvisting

Oppstamming eller stammekvisting betyr at kvist og greiner fjernes på den nederste delen av stammen. Oppstamming er ofte et viktig ledd i utsiktsrydding. Oppstamming fører til at sollyset kommer til og gir grunnlag for et frodig, grønt og fargerikt feltsjikt på bakken.

Kvistingen bør gjøres til en høyde på 1,5-2 m. Det bør aldri kvistes høyere enn 1/3 av stammehøyden.

Ved restaurering av gamle trær må greinkragen eller greinputa ved greinfestet ikke bli skadd.

Tre snitt-metoden. Slik unngår en skade av barkflekking.

Kapping av greiner

Beskjæring på gammel ved er et alvorlig inngrep som innebærer risiko for at treet dør. Faren er størst der lystilgangen på grunn av skygge fra nabotrær er blitt dårlig, slik at trekrona har strukket seg i høyden. Dessuten er sjansen for å lykkes med inngrepet større om beskjæringen blir utført etter noen kjente faglige prinsipper som her kort skal refereres.

Ved greinfestene utvikler trær en overlapping mellom vevet i grein og stamme for å ha godt feste og sikkerhet mot skade. Overlappinga kan ofte ses som en pute eller krage. Her er trærne svært svake for skader. Greinpute og greinkrage bør være helt uskadet etter inngrepet. En god regel er at en heller skjærer for høyt (langt unna stammen) enn for lavt (for nær stammen). Skadene blir mer alvorlige jo eldre (tykkere) greina er.

Det er viktig å unngå å flekke av bark ved styving, særskilt hos lind og alm, som har velutvikla bastsjikt i innerbarken. Den enkleste måten å unngå barkflekking er å skjære greina ved *tre snitt-metoden*, se figur.

Bjørk kan ikke beskjæres

Bjørketrær står en særstilling fordi de ikke tåler hard beskjæring. Kapping av store greiner og skader i stammeregionen gir nesten alltid infeksjoner med mikroorganismer og sopp som bryter ned veden. En skal derfor ikke kappe stammer eller greiner av bjørk som har diameter over tre cm.

FELLING AV TRÆR

Kriterier for felling av trær i borettslaget skal følge tilstandsvurderingen oppsummert i tabellen på side 5 i rapporten.

Trærne har fått en helhetsvurdering som individ og representant for sin art.

Trær som viser tegn til sykdom eller skade som fører til sterk forringelse, fare for omgivelsene eller tredød, bør felles.

Trær som årlig må beskjæres for å gi lys og rom til forhager og områder med privat bruksrett, har stort vedlikeholdskrav og anbefales å felles.

Bildet viser en spisslønn i forhage som har blitt kraftig beskåret over tid. Treet har ingen mulighet til å oppnå en naturlig form, vurderingen er at det er valgt feil art for stedet. Treet bør derfor felles.

Det forekommer at det innenfor en gruppe finnes trær som har dårligere tilstand enn vurderingen som tregruppe viser. Det anbefales at det med jevne mellomrom gjøres en ny tilstandsvurdering av trærne (hvert 5. år) for å kunne følge med på vegetasjonens/trærnes utvikling.

Arter som ansees å være karaktertrær for området skal ikke felles. Hvilke artene det gjelder er omtalt på side 8.

Bjørka på bildet har mye tørre greiner og har liten eller ingen tilvekst. Dersom dette treet felles, vil furutreet som står ved siden av få god plass og komme mer til sin rett.

VIDEREUTVIKLING - PLAN FOR NYPLANTING AV TRÆR

I dette avsnittet vises plan for nyplanting av trær i borettslaget. Det er valgt ut trær som har mulighet til å oppnå sin naturlige form og tilføre området pryddverdi og et rikt artsmangfold.

Planen deles inn i forskjellige kategorier ut fra nærhet til bebyggelse, kvalitet på eksisterende vegetasjon, skjøtselsbehov og stedets kvalitet og identitet.

Det er laget 3 kategorier for eiendommen:

Kategori A
Boliggater og forhager

Kategori B
Mindre fellesområder og lekeplasser

Kategori C
Skogsholt og områder med karaktervegetasjon

For noen av områdene er det viktig å ta vare på den verdien det har i dag, for andre områder kan anbefalinger for nyplanting endre kvaliteten til stedet til noe annet enn det vi ser i dag.

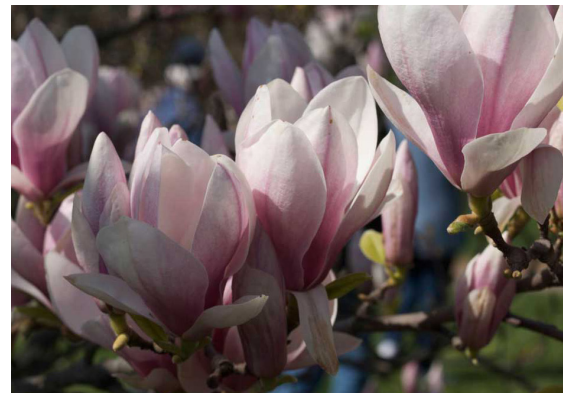
KATEGORI A BOLIGGATER OG FORHAGER

I direkte nærhet til forhager ved inngangspartier og arealer der den enkelte andelseier har bruksrett, er det viktig at det velges små, flerstammede trær med lett krone eller busker med høy pryddverdi.

Det anbefales at plantene har en maks høyde på 4 meter. Dette er fordi vegetasjonen kan skape mørke oppholdsarealer og være til hinder for utsikt og utsyn fra boligene.

For denne kategorien foreslås disse artene:

- Japanviftelønn
- Vrihassel
- Trollhassel
- Hvitrogn
- Syrin
- Magnolia

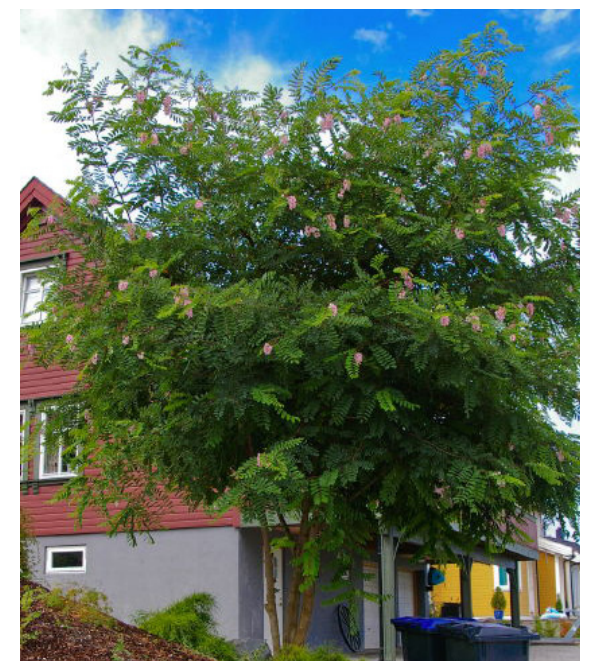
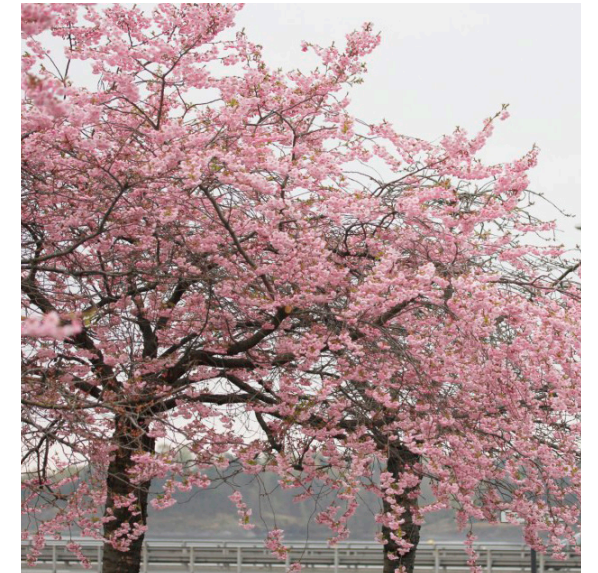
KATEGORI B MINDRE FELLESOMRÅDER OG LEKEPLASSER

Ved planting av trær ved mindre fellesområder, lokale lekeplasser og naturlige åpne områder i nærheten av bebyggelsen, bør det velges trær av middels høyde (maks 15m) og med høy pryddverdi.

Trærne kan gjerne ha blomstring, sterk høstfarge eller en vakker trekrone. Man kan også tenke på at pryddverdien skal være synlig på vinterstid.

For denne kategorien foreslås disse artene:

- Japanhjertetre
- Robinia
- Prydeple
- Prydkirsebær
- Sibirlønn
- Korearogn

KATEGORI C OMRÅDER MED KARAKTERVEGETASJON

For utvikling av skogsholt og treplantinger ved større fellesområder som ikke er i nær tilknytning til uteplasser med privat bruksrett, anbefales det å følge allerede velutviklede arter og grupper av trær som finnes i borettslaget i dag.

Disse trærne er karaktergivende for området, og er det som gir det overordnede landskapet sitt preg i dag.

For denne kategorien foreslås disse artene:

- Furu
- Bjørk
- Selje
- Osp
- Oppslag av eik, hassel og rogn

For feltene angitt i denne kategorien vil det være ulike kriterier for valg av hvilke arter som bør fjernes og hvilke som bør få vokse opp. Ligger det et felt i kategori C mellom rekker av boliger, vil det bli en annen vurdering enn for feltene som ligger i ytterkanten av eiendommen. Det anbefales at man for hvert av områdene får konkrete anbefalinger fra en trepleier slik at vegetasjonsfeltet kan videreutvikles og skjøttes på en god og enkel måte.

DISKUSJON

Det er viktig å vurdere hvor stort et fullvoksent tre blir når man skal velge art. Store trær tåler sjelden hard beskæring. Treet mister dermed sin naturlige form, blir lettere utsatt for sykdommer og får gjerne dårlig visuell kvalitet. Er det fare for at treet vokser seg alt for stort, skaper uønsket skygge eller blir til hinder for utsyn og utsikt, bør man velge et mindre tre eller en prydbusk. I kategori A vil dette temaet være særlig viktig.

Før man velger å plante et tre eller en prydbusk, skal det alltid sjekkes i Svartelisten om planten er lov å plante i Norge. Svartelisten finnes på nettet og oppdateres jevnlig med planter som er fremmede invaderende arter i Norge. Fremmede arter regnes i dag som en av de viktigste årsakene til tap av biologisk mangfold.

Det vi ser som eksisterende skogsholt eller grupper av vegetasjon på eiendommen viser stedets karakter, og er et landskapselement som bør videreføres. Områdene preges av store trær av bjørk og furu, med innslag av andre løvtrær som osp, eik, hassel og selje. Disse områdene har stor verdi og skjøttes i dag med fjerning av undervegetasjon i ulik grad.

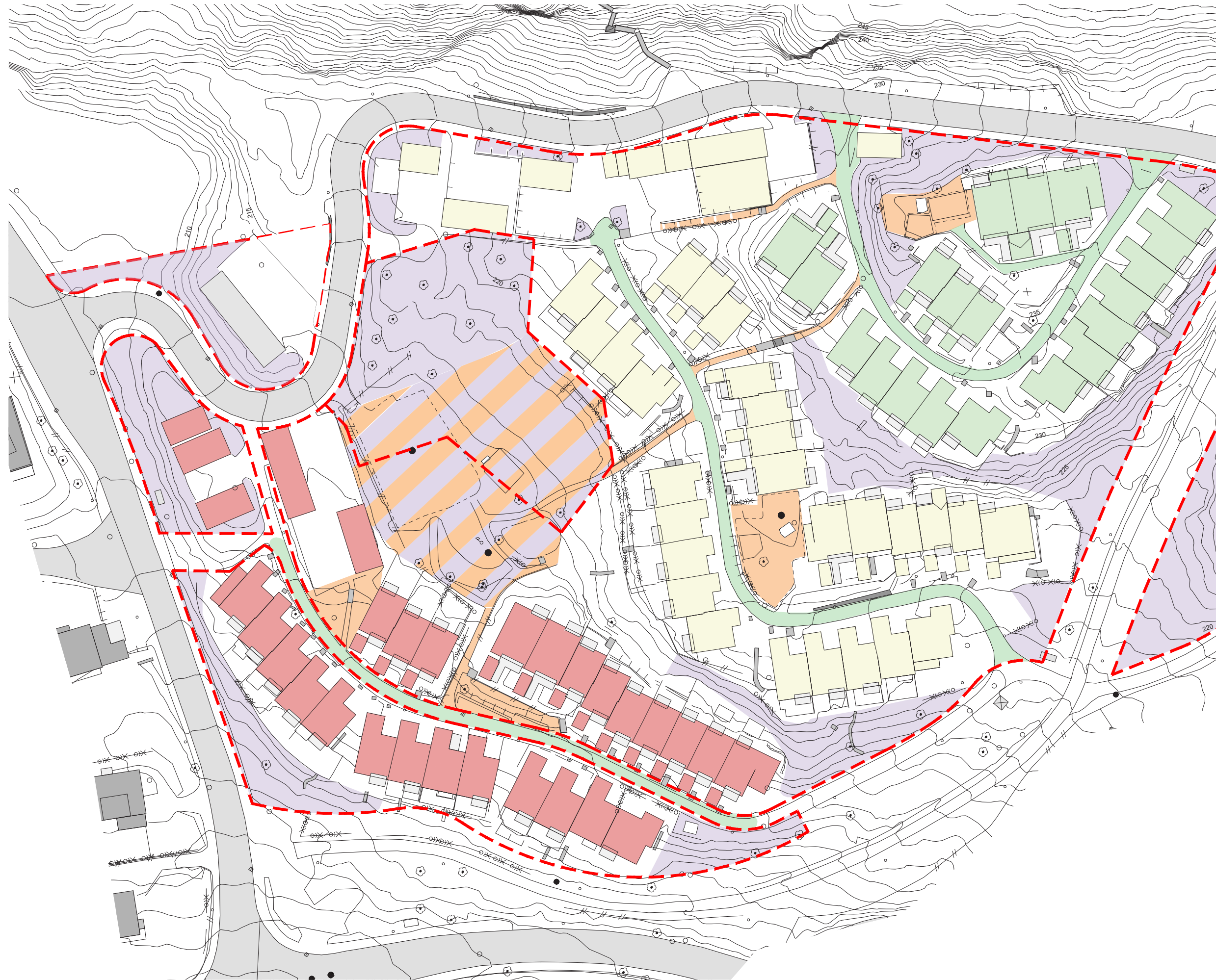
Interne, mindre fellesområder og lekeplasser kan få innslag av middels store trær. Trærne kan gjerne ha stor pryddverdi i form av blomstring eller vakker treform.

Det finnes områder som ligger i overgangen mellom skogsholt og leke-/samlingsplasser i borettslaget. Det anbefales at det i disse områdene benyttes arter fra kategori B med innslag av karaktertrær fra kategori C. For å bevare stedets identitet skal trær fra kategori C utgjøre minimum 30% av vegetasjonen i overgangssoner. Overgangssoner er vist med skravur i plankartet for utvikling av eiendommen.

NYPLANTING AV TRÆR OG UTVIKLING AV VEGETASJON

TEGNFORKLARING

- KATEGORI A
- KATEGORI B
- KATEGORI C
- OVERGANG B/C
- EIENDOMSGRENSE

AKEBAKKESKOGEN BORETTSLAG

TRÆR, VIDEREUTVIKLING

